

סיכום ספירה 15-31 בינואר 2023

שלום למשתתפים בספירת הציפורים השנתית. תודה רבה על השתתפותכם!

1224

תצפיות דווחו

שכיחות הציפור
הנפוצה ביותר,
עורב אפור,

כ-62%

השתתפו

435

מדווחות ומדווחים

חמש הציפורים השכיחות ביותר במבט ארצי:

הדיווחים
הגיעו מ-

187

ישובים

דווחו

36,564

ציפורים

אודות הספירה

ספירת הציפורים השנתית היא מיזם ניטור ארוך טווח שעוקב אחר שינויים באוכלוסיות ציפורים ביישובים, ומתקיימת בישראל מאז 2006. הספירה מתקיימת בשיתוף פעולה של המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר הבית, החברה להגנת הטבע, מקום מפגש והמרכז הישראלי למדע אזרחי שבמוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט, באוניברסיטת תל אביב. זהו מיזם של מדע אזרחי בו שותפים אתם, מתנדבים מכל רחבי הארץ, בכל הגילאים, שעורכים תצפיות, סופרים ומדווחים ב-eBird. בזכותכם יש לנו מידע על שינויים ומגמות באוכלוסיות הציפורים בקרבת משכנות אדם!

מה התחדש השנה?

השנה השקענו מאמצים ניכרים בחשיפה לספירה כדי להגדיל את מספר המשתתפים. כמו כן יצרנו חומרי הדרכה מותאמים, קיימנו סדרת מפגשי זום לקהלים שונים, והכנו מדריכים ברורים יותר לשימוש ב-eBird ובאפליקציית הזיהוי Merlin, כולל סרטונים בעברית ובערבית. מהתגובות שקיבלנו ממדווחים ניכר כי החומרים סייעו מאוד בביצוע תצפיות, בשימוש באפליקציות ובזיהוי ציפורים. אנו שמחים על כך מאוד ומתכוונים להמשיך ולפתח חומרים כאלו לשימושכם.

באמצעות טופס ההרשמה הרכבנו רשימת תפוצה של כ-1600 מתעניינים אליהם שלחנו ניוזלטרים לפני ובמהלך הספירה (אפשר עדיין להצטרף!), פתחנו [קבוצת פייסבוק](#) (מוזמנים אליה כל השנה!), ופתחנו שתי קבוצות ווטסאפ עם מאות משתתפים בנושא הספירה וציפורים בכלל.

[קישור לחומרים ולקבוצות](#)

האם החשיפה הצליחה? ראו בתוצאות...

בסיכום הדוח תמצאו את תוצאות המשוב. תודה לעונים!

איורים: טניה גרישקו

צופית בוקת

ירגזי מצוי

חוחית

שחרור

ניתוח הנתונים

למרות שהספירה החלה ב-2006, אנו מתייחסים בסיכום זה לתצפיות שנאספו באפליקציית eBird החל משנת 2019 (הנתונים המוקדמים נשמרים גם הם), וזאת משום שהשימוש באפליקציה מאפשר לנו לבחור רק דיווחים שמתאימים לפרוטוקול הספירה (בדיוק 10 דקות, בעמידה במקום בתצפית ניידת). כדי לכלול כמה שיותר דיווחים בניתוח הנתונים משנים אלו, נאספו הדיווחים שהתקבלו משטחי ישובים, נמשכו 5-15 דקות והיו ניידים. כמו כן נמנענו משימוש בנתונים עם זיהוי ברמת הסוג ולא ברמת המין (למשל, דווח נחליאלי אבל לא צוין אם מדובר בנחליאלי לבן, נחליאלי לימוני או מין אחר). תהליך זה מכונה טיוב נתונים, וכתוצאה ממנו מספר הדיווחים שעליהם הסתמכנו בניתוח נמוך מהמספר שהופיע בסיכומים שקדמו לשנת 2020, אך אין לכך השפעה רבה על המסקנות.

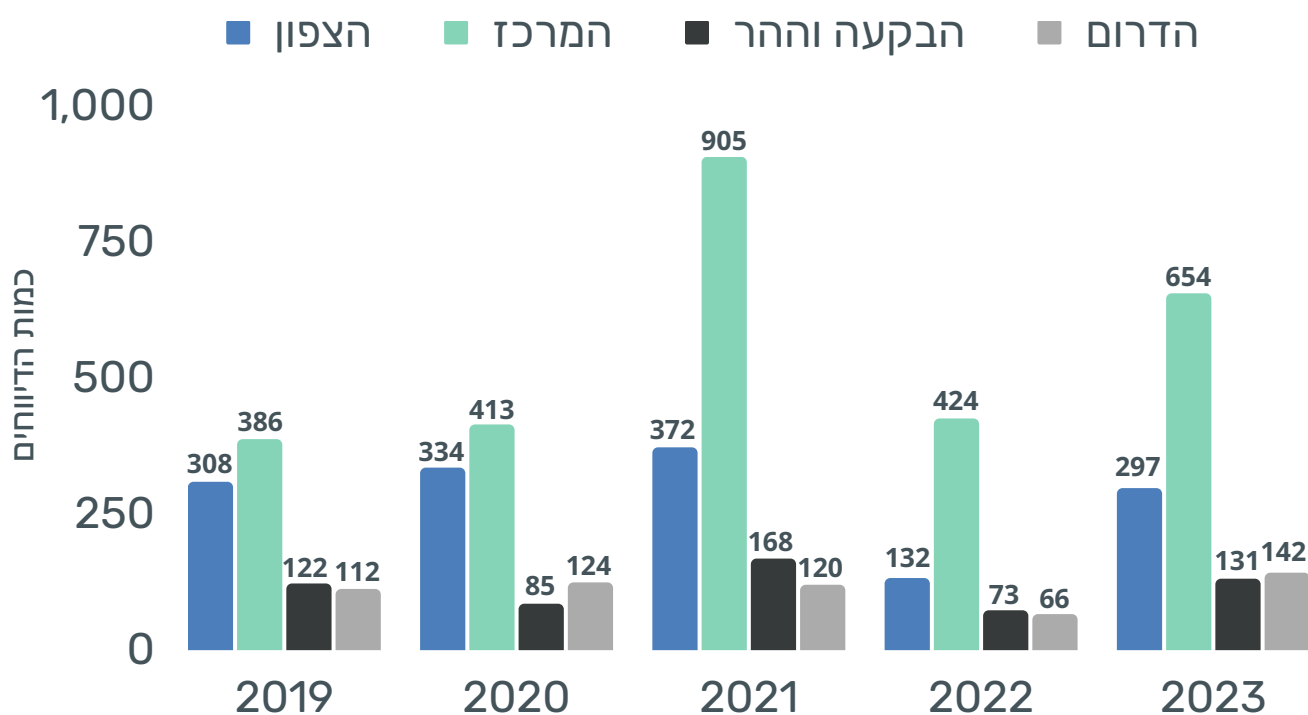
תוצאות

כמה דיווחים התקבלו ב-2023?

מספר הדיווחים שהתקבלו, לאחר טיוב הנתונים, היה 1224 דיווחים מ-435 מדווחים שונים (שחלקם שלחו יותר מדיווח אחד) - כמעט כפול ביחס לשנה שעברה, בה התקבלו 695 דיווחים מ-226 מדווחים (גרף 1). ב-2022 מספר הדיווחים היה נמוך יחסית בשל מזג אוויר חורפי ששרר ברוב תקופת הספירה.

מאין התקבלו הדיווחים?

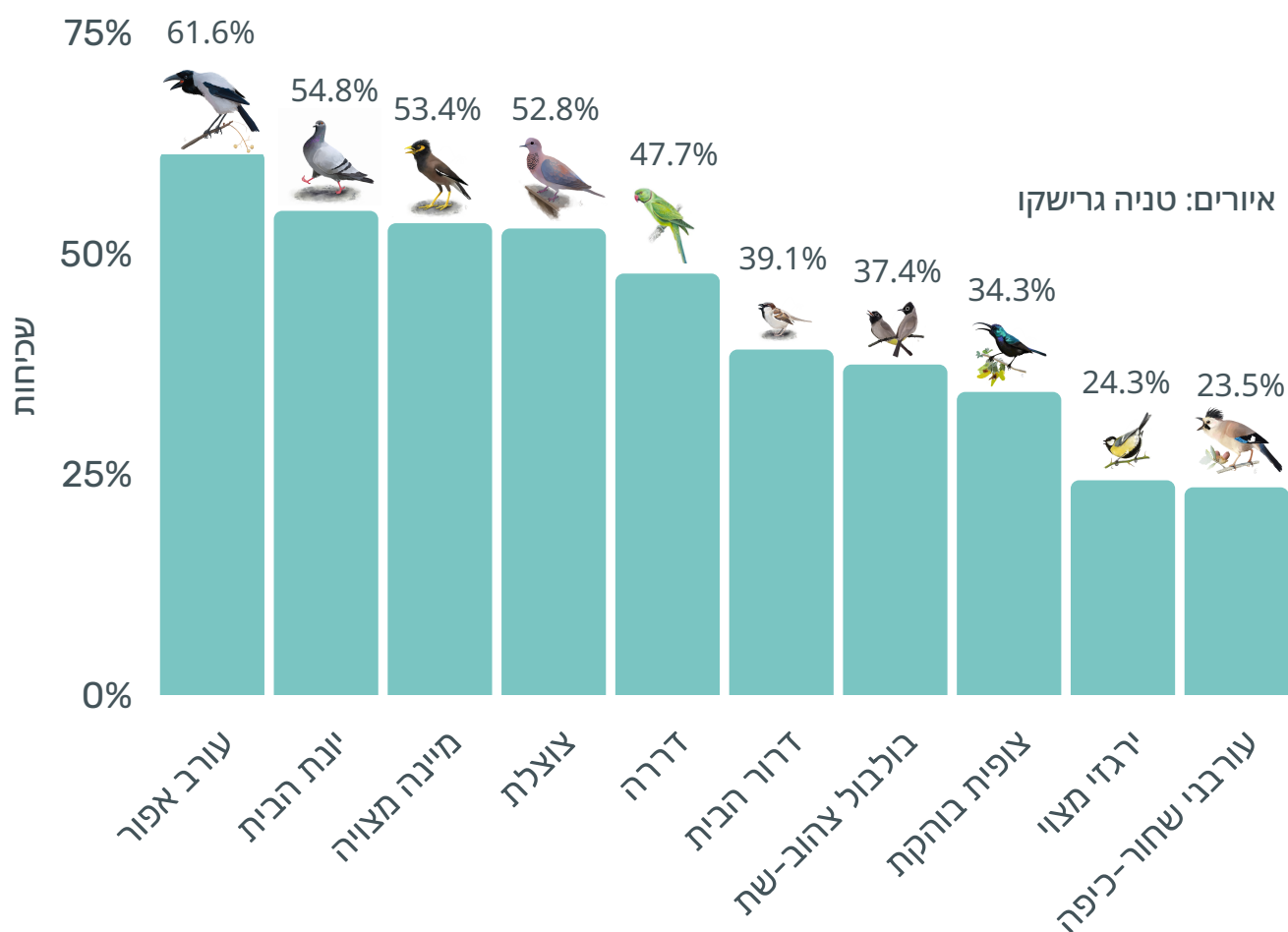
הדיווחים הגיעו מ-187 ישובים בכל הארץ. ריכוז גדול של תצפיות הגיע מאזור המרכז, בו מצויה מרבית האוכלוסייה בישראל. אנו מזמינים אתכם לדווח מכל הארץ, כדי שנוכל לקבל תמונה מהימנה יותר. לפחות 175 בתי ספר וגני ילדים השתתפו בספירה (113 בשנה שעברה) וקיבלו תעודת הוקרה (116 בתי ספר וחוות לחינוך חקלאי ו-59 גני ילדים).

גרף 1: כמות הדיווחים שנותרו בכל שנה לפי אזור בארץ

הציפורים השכיחות ביותר בתצפיות לשנת 2023

בדיווחים של שנת 2023 נצפו 112 מינים (106 מינים בשנה הקודמת) ובסה"כ 36,564 ציפורים. אנו מחשבים את שכיחות התצפיות במינים השונים ע"י חלוקת מספר הדיווחים בהם הופיע המין בסך כל הדיווחים שהתקבלו בספירה. הניתוח מלמד מהו הסיכוי לראות מין מסוים בתצפית. חמשת המינים שנצפו בשכיחות הגבוהה ביותר במבט ארצי היו עורב אפור, יונת הבית, מיינה מצויה, צוצלת ודררה - אותה חמישייה כמו שנה שעברה. כולם מינים שמשגשגים כתוצאה מפעילות האדם ולכן נפוצים מאד במשכנות אדם בכל הארץ. ראו גרף 2 המתאר את עשרת המינים הנפוצים ביותר.

גרף 2: עשרת המינים הנפוצים בדיווחים ברחבי הארץ

בבחינת התפוצה בכל אזור בנפרד ניכרים הבדלים:

הדרום		הבקעה וההר		המרכז		הצפון	
75.0	דרור הבית	65.6	עורב אפור	62.9	עורב אפור	62.2	עורב אפור
65.2	צוצלת	54.7	יונת הבית	61.2	מיינה מצויה	56.8	יונת הבית
63.6	יונת הבית	50.0	בולבול ממושקף	56.3	דררה	56.5	צוצלת
50.8	עורב אפור	44.5	דרור הבית	52.2	יונת הבית	48.3	מיינה מצויה
45.5	מיינה מצויה	41.4	צוצלת	50.9	צוצלת	45.9	בולבול ממושקף
39.4	דררה	40.6	צופית בוהקת	32.2	דרור הבית	38.1	דררה
37.9	בולבול ממושקף	39.1	שחרור	31.0	בולבול ממושקף	38.1	צופית בוהקת
37.1	צופית בוהקת	35.9	דררה	30.8	צופית בוהקת	35.7	דרור הבית
28.0	נחליאלי לבן	35.9	מיינה מצויה	23.7	תוכי נזירי	32.7	ירגזי מצוי
20.5	סיקסק	32.8	עורבני שחור-כיפה	23.6	ירגזי מצוי	29.6	עורבני שחור-כיפה

ציפורים לא עירוניות שנצפו בספירה

בין המינים המוכרים שאתם מזהים מדי שנה, מתקבלים גם דיווחים על מיני ציפורים פחות אופייניים ושכיחים במשכנות אדם. אנו משערים שציפורים אלה חלפו בתעופה מעל הצופים או שנמצאו בשולי ישובים כפריים. בין מינים אלה, עופות מים שנצפו בישובים שבסמוך להם או בתוכם נמצאים בתי גידול לחים: חסידה שחורה, עגור אפור, שקנאי מצוי, פלמינגו, אנפה אפורה, לבנית גדולה, אגמית מצויה, ביצנית לבנת-כנף, תמירון, חרטומית ביצות, טבלן גמדי, קורמורן גמדי, צולל ביצות ושחפים למיניהם. כן נצפו דורסים כמו עקב חורף, זרון סוף, בז נודד, זרון שדות, כוס החורבות ותנשמת לבנה. בנוסף, מיני ציפורי שיר שפחות נפוצות בתוך ישובים, כמו גיבתון עירוני, פפיון שדות, בזבז אירופי, דרור ספרדי, פרוש הרים, עלווית צהובת-גבות, פצחן, צטיה חלודית, שחור זנב, עורב מזרע, נחליאלי זנבתן, סנונית מדבר, טריסטרמית, יונת ענק, חנקן גדול, נחליאלי לימוני ונוספים.

בשולי ישובים ניתן למצוא בתי גידול מגוונים יותר מאשר בתוך הישובים, ולכן מתקיים מגוון מינים גבוה יותר. ניתן להסיק מכך שתכנון עירוני מוצלח יכול למשוך ציפורים - אם נדע לייצר יותר בתי גידול בתוך הסביבה העירונית, נוכל להגדיל את מגוון מיני הציפורים בעיר.

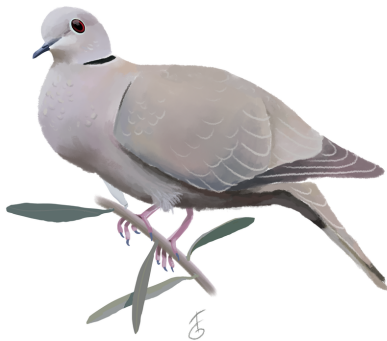

צילום: ברוך אלרט

יונה, צוצלת ותור

בכ-60 תצפיות המדווחים הגדירו את משפחת היונאים מבלי להבחין בסוג, כנראה בשל הקושי להבחין בין יונה, צוצלת ותור. פרסמנו בעבר ונדגיש שוב את ההבדלים העיקריים ביניהם:

- יונת-הבית גדולה מעט מהתור והצוצלת, ומאופיינת במגוון של צבעים - אפור, שחור, חום ולבן. קול החיזור שלה הוא קול המיה והיא מקננת בגגות, בגומחות ובמערות.
- הצוצלת נקראת כך משום שקריאתה נשמעת כצחוק (צהלול). היא נוהגת לקנן בעצים ובמדפים טבעיים ומלאכותיים, כגון אדניות ועל מזגנים.
- תור צווארון וצוצלת דומים בגודלם, צורתם, מזונם ודרך תנועתם, אך צבע הצוצלת חום אדמדם וצבע תור הצווארון אפור בהיר עם פס צווארון דק סביב הצוואר. גם קולותיהם יכולים לסייע בזיהוי: קולה של הצוצלת מגוון ומשתנה והוא עולה ויורד. לתור הצווארון שירה חזרתית עמוקה ואיטית, כמו קוד מורס: נקודה, קו, קו, נקודה. מוזמנים להקשיב לקולותיהם [כאן](#).

תור צווארון

איורים: טניה גרישקו

צוצלת

יונת הבית

תוצאות המשוב

לאחר הספירה שלחנו לכם סקר כדי ללמוד מכם על חווית ההשתתפות. על הסקר ענו 100 משיבים (בעיקר משיבות - 71% נשים) בכל הגילאים (הרוב בגילאי 40-60). 42 מהמשיבים השתתפו בספירה בפעם הראשונה השנה. שמחנו לגלות שהשתמשתם בעזרים רבים שפותחו לסיוע כמו דף תמונות הציפורים וההדרכה על השימוש באפליקציות.

מהמורים שהשיבו לשאלון למדנו שספרו עם תלמידים מגיל הגן ועד סטודנטים באוניברסיטה, אך נרשם רוב לתלמידי כיתות ד' עד ו'. בד"כ ספרו בחצר הגן או בית הספר, או בפארק קרוב. לשמחתנו רוב המורים ספרו לפי ההנחיות. עם זאת, היו כמה שצריכים לדייק את ההנחיות, בעיקר בשלושה תחומים:

- פיזור קבוצות תלמידים במרחק לפחות מאתיים מטר זו מזו. אם הקבוצות קרובות יותר ניתן להניח שאותה ציפור תיספר יותר מפעם אחת.
 - יש להגיש דוח תצפית נפרד ב-eBird עבור כל קבוצה. אין לאחד רשימות של קבוצות שונות.
 - יש לכתוב את מספר המדווחים שהשתתפו בספירה, אחרת נשאר ברירת המחדל (1) ולא מתקבל מידע על מאמץ הדיגום האמיתי.
- אנחנו מציינים הערות אלה על מנת לעורר מודעות ולבקש מכם להקפיד על ההנחיות בשנה הבאה, לשם הגדלת הדיוק של התוצאות.

אנחנו נמשיך לנתח את הנתונים ומתכננים לשלוח בהמשך דוח מפורט יותר.

תודה רבה לכל הסופרים והסופרות!

להתראות במחצית השניה של ינואר 2024! עד אז - מוזמנים לזהות ציפורים ולדווח ב-eBird כל השנה!

מוזיאון הטבע
שטיינהרדט

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

ISRAEL CENTER
& CITIZEN SCIENCE

המרכז הישראלי
למדע אזרחי

المركز الإسرائيلي
للعلوم المدنية

המרכז לטיפוח ציפורי הבר
בחצר ובגינה yardbirds.org.il

החברה
להגנת הטבע

מקום מפגש
קהילה וסביבה יוצרים תרבות